

Література

1. Бурлака В. Г., Шерстюк Р. В. Трансформация рынков нефти и газа: Монография; под ред. Г. Г. Бурлаки. – К.: НАУ, 2005. – 320 с.
2. Зыков В. М. О необходимости корректировки энергостратегии России // Энергия. – 2005. – № 3. – С. 4.

УДК 338.45 : 339.9.012

І. Г. Смирнов

Київський національний університет імені Тараса Шевченка

ЛОГІСТИКА НА МІЖНАРОДНИХ РИНКАХ МЕТАЛУРГІЙНОЇ, ХІМІЧНОЇ ПРОДУКЦІЇ ТА БУДМАТЕРІАЛІВ: ДОСВІД КОМПАНІЇ “STINNES LOGISTICS AG” (НІМЕЧЧИНА)

Логістика на міжнародних ринках металургійної, хімічної продукції та будівельних матеріалів нині набуває все більшого значення та важливості. Ці види логістичної діяльності належать до міжнародної логістики, яка являє собою особливу сферу теоретичних та практичних знань, ділових навичок, дій професійних фахівців, що орієнтовані на організацію, технологію і техніку ініціювання, управління й контролю взаємопов'язаних потоків, які обслуговують міжнародний обмін матеріальними цінностями, інтелектуальними продуктами, інноваціями та послугами в часі й просторі.

Аналіз досліджень та публікацій з окресленої тематики свідчить про їх недостатність. Тому при підготовці статті автор спирався на іншомовні матеріали, зокрема з Інтернету [1; 2], власні розробки [3;4] та які інші джерела [5, с. 398].

Метою статті є розкриття особливостей логістики на міжнародних ринках металургійної хімічної продукції та будматеріалів на прикладі компанії “Stinnes Logistics AG” (Німеччина).

Логістика як наука про ефективне управління потоковими явищами і процесами в економіці [3] нині все ширше застосовується у сфері зовнішньоторговельної діяльності, зокрема, на міжнародних ринках металургійної, хімічної продукції і будівельних матеріалів. Відміною особливістю логістики на цих ринках є те, що компанії, які здійснюють міжнародну торгівлю металургійною, хімічною продукцією і будівельними матеріалами, беруть на себе і логістичну функцію організації та операторів виконання доставки таких товарів у глобальному масштабі від їх виробників до споживачів. Більше того, ці компанії відіграють роль логістичних

© *І. Г. Смирнов, 2008*

організаторів єдиного ланцюга постачання, починаючи від постачальників сировинних матеріалів на металургійні, хімічні підприємства і закінчуючи міжнародною дистрибуцією їх продукції. Саме в цьому полягає відмінність міжнародної дистрибуції продукції металургійної, хімічної галузей і виробництва будматеріалів, від, наприклад, логістики й дистрибуції промислових і продовольчих товарів народного споживання, міжнародну торгівлю якими здійснюють одні компанії, а перевезення і доставку – інші, спеціалізовані транспортно-логістичні фірми, серед яких є і великі, всесвітньо відомі (наприклад, Geodis у Франції, Schenker у Німеччині, Tibbet&Britten у Великобританії та ін.), і багато малих. Пояснення особливостей сталевої, хімічної і цементної логістики полягають у характеристиці вантажів, що перевозяться, які вимагають настільки специфічної транспортної техніки і знань, без яких успішна доставка і перевезення цих товарів просто неможливі.

Прикладом компанії, яка дуже успішно виконує функції міжнародної торгівлі, дистрибуції і доставки металургійних, хімічних вантажів, а також будматеріалів, є німецька компанія “Stinnes Logistics AG”. Нині це один з найбільших в Європейському Союзі багатопрофільних зовнішньоторговельно-логістичних концернів із річним доходом понад \$15 млрд. і міжнародним персоналом 50 тис. чол. [1].

Історія цієї компанії налічує вже більше 200 років і пов’язана з його засновником Хуго Стінсом, який створив її в м. Мюльхайм-на-Рурі, де й нині розташована штаб-квартира концерну. Управлінська структура Stinnes Logistics AG включає п’ять підрозділів, що мають самостійні назви (рис.).

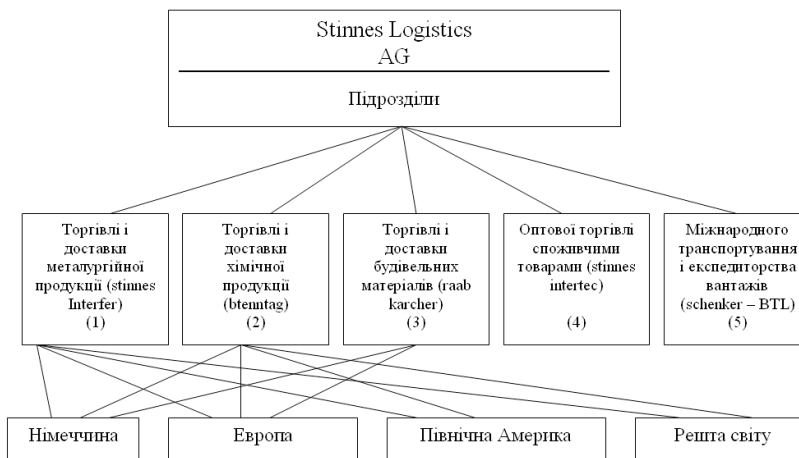

Рисунок. Організаційно-управлінська структура компанії “Stinnes Logistics AG” по сферах діяльності і географічних регіонах

Таким чином, у діяльності Stinnes Logistics AG питання міжнародної торгівлі й доставки металургійних і хімічних товарів, а також будматеріалів займають важливі місця (табл.).

Таблиця

Основні показники компанії “Stinnes Logistics AG”, 2005 р., %

Підрозділ	Дохід	Прибуток	Персонал	Регіон	Дохід	Прибуток	Активи
1*	14,0	14,0	4,3	Німеччина	50,6	2,8	46,2
2	16,3	22,0	8	Європа	35,7	69,6	45,6
3	16,6	0	13,3	Північна Америка	9,7	21,6	6,0
4	1,1	6,0	2,7	Решта світу			
5	41,0	58,0	52				
Інші	11	0	19,7		4,0	6,0	2,2

* Назву див. рис.

Зокрема, її підрозділ “Stinnes Interfer”, що займається питаннями логістичного забезпечення міжнародної торгівлі продукцією металургійної галузі, створено 1999 року на базі об’єднання відділів дистрибуції металів і сировинних матеріалів. Це дало змогу сформувати єдиний логістичний ланцюжок, починаючи від постачальників сировини на металургійні заводи Німеччини і закінчуючи глобальною дистрибуцією їх продукції, керований централізовано. На 2005 р. обсяг реалізації підрозділу перевищив \$4 млрд., операційний прибуток – \$70 млн., кількість зайнятих – 2 тис. чол. Нині це найбільший незалежний дистриб’ютор сталі в Німеччині, який купує відповідну продукцію у всьому світі і забезпечує нею власних споживачів, а також продає німецький метал в інші країни. Для цього підрозділ має розгалужену мережу дистрибуції, що включає 30 центрів тільки в Німеччині. Крім того, компанія активно діє у Франції, Чеській Республіці, Польщі і Голландії. Перевагою Stinnes Interfer є те, що компанія виконує доопрацювання виробів із сталі відповідно до вимог замовників, зокрема, включає розрізання виробів на необхідні розміри, виготовлення підтримуючих елементів і профілів, ґрунтовку поверхонь матеріалів, приготування зварювальних швів і т.д. Широкий асортимент послуг і високий рівень компетентності в передпродажній підготовці і логістиці сталевій продукції забезпечили компанії високий авторитет серед споживачів. До останніх відносяться як найбільші покупці металовиробів (підприємства автомобільної, суднобудівельної галузей і сфери промислового будівництва Німеччини), так і малі. Наприклад, Stinnes Interfer постачає підприємствам BMW фасонні трубки з нержавіючої сталі для виготовлення мотоциклів. У сфері дистрибуції сировинних матеріалів компанія є одним з провідних

світових постачальників руди, металів і додаткових компонентів через свій підрозділ Frank&Schulte Group. Він займається постачаннями залізної руди, присадок, кольорових металів і сплавів, напівфабрикатів і окремих видів сировини. Основні споживачі цієї продукції – сталеплавильні і ливарні заводи, металообробні підприємства, виробники пакувальних матеріалів, скляні й керамічні заводи, а також фабрики з виробництва паперу, пластмас, фарбників. У багатьох сегментах цього ринку компанія є лідером.

Stinnes Interfer забезпечує споживачам високу надійність і якість постачання завдяки своїй глобальній мережі закупівель і дистрибуції. Прагнення врахувати всі побажання замовників і відповідно підготувати й допрацювати продукцію гарантує компанії високий авторитет на ринку, інтерес з боку партнерів, а також статус консультанта з питань торгівлі і логістики в металургійній галузі.

Зреагувавши на азійську економічну кризу в кінці 90-х рр. (коли впали ціни на всіх галузевих ринках), Stinnes Interfer збільшила закупівлі металопродукції в цьому регіоні і в результаті відкрила свою філію в Сеулі (Південна Корея). Проте основною сферою бізнес-інтересів компанії залишається Європа. Висока динаміка розвитку світового ринку сталі останніми роками забезпечила різке збільшення обсягу продажів відділу дистрибуції, що дало всій компанії значні додаткові прибутку. Ці кошти використано на придбання металургійних і трубних підприємств у Німеччині (м. Neuss, Parisdorf, Voerde). Також була покращена внутрішня логістика: в Дортмунді створено один з найбільших у Європі дистрибуційних центрів з листової сталі, Бремені – відкритий логістичний центр, де за допомогою лазерних установок метал завтовшки 25 мм розрізається на смуги довжиною 25 м з подальшою відправкою замовникам.

Свої подальші придбання (всього понад 20) компанія зробила в секторі виробництва кольорових металів і в результаті стала ринковим лідером у мідній промисловості Німеччини. Проте азійська криза призвела до закриття офісу в Нью-Йорку і концентрації діяльності в американській філії, що залишилася, – фірмі “Miller&Company”. Проте Stinnes Interfer нині здійснює значну експансію до Азії і Австралії. Так, її підприємство в Тяньцзині (Китай) недавно було модернізоване і дістало можливість випускати напівфабрикати для виробників вогнетривких матеріалів.

В Австралії компанія освоює ринок нікелевих і кобальтових руд, володіє копальнею ”Bulong”, внаслідок чого вона може відігравати роль постачальника при виробництві нержавіючої сталі і в хімічній індустрії Австралії.

Stinnes Interfer вважає, що світовий ринок сталі має непогане майбутнє, враховуючи незначну загрозу з боку продуктів-замінників [2]. Попит на цьому ринку свідчить про тенденцію зростання від помірного до високого.

Чинниками успіху у сфері сталевих дистрибуції в світі є розмір бізнесу, операційна досконалість і врахування диференціації ринку. Завоювавши першість у Німеччині, Stinnes Interfer нині прагне до лідерства в Європі, при цьому логістичні рішення розглядаються як важливий фактор досягнення успіху.

Міжнародною дистрибуцією і логістикою хімічних товарів у концерні “Stinnes Logistics” займається група бреннтаг (brenntag group) – незалежний багатоасортиментний дистрибутор з міжнародного постачання широкої номенклатури хімічних товарів, які включають кислоти, каустичну соду, солі і розчинники, а також спеціальні хімікати, що застосовуються у виробництві фарб і фарбників, харчовій промисловості, очищенні води й переробці стоків, пластмасовій, текстильній, косметичній, фармацевтичній та інших галузях. Група тісно співробітничав з підприємствами хімічної промисловості як у сфері закупівель сировини і матеріалів, так і збуту готової продукції. Стосовно закупівельної діяльності, то згідно із замовленнями хімічних підприємств вона виконує повний спектр цих операцій, включаючи пошук і роботу з постачальниками, накопичення запасів і доставку необхідних сировинних матеріалів на виробництво. У сфері реалізації готової хімподукції Brenntag бере на себе управління всім ланцюгом постачань, починаючи від підприємства-виробника і закінчуючи доставкою хімічних товарів кінцевому споживачеві. Це включає діяльність з міжнародної централізованої логістики, транспортування, зберігання, розливу і маркування хімічної продукції, а також її доставку споживачам у міру необхідності. Додатково надаються спеціальні послуги із створення різних хімічних сумішей відповідно до специфікації споживачів. Нині Brenntag Group відноситься до еліти сфери хімічної дистрибуції і логістики в світі і зміцнює свої позиції на цьому ринку. З метою розвитку мережі дистрибуції в Німеччині була придбана Schuster& Sohn Group в Кайзерслаутені (земля Рейнланд-Пфальц), що дало можливість постачання всіх видів промислових хімікатів більше як 2000 нових для компанії споживачів на Південному заході країни. Недавно відкрито найбільший в Європі сучасний логістичний центр з хімічних товарів у м. Дуйсбург, що дало змогу здійснювати щорічні їх постачання в обсязі 70 тис. тонн з цього центру як споживачам Північного заходу Німеччини (земля Північний Рейн – Вестфалія), так і низки сусідніх країн (Данія, Бельгія, Голландія, Люксембург). Цей логістичний центр відповідає найсучаснішим вимогам ЄС по безпеці й екології, а також широті номенклатури хімічних товарів, що постачаються. Окрім цього, на комісійних принципах створено ще один сучасний логістичний центр з хімічної продукції у Саксонії, в результаті чого забезпечується постачання ще 4000 нових споживачів у регіоні.

За межами Німеччини Brenntag Group активно освоює ринки промислових хімікатів Франції, Італії, Бельгії, Швейцарії. Придбання

компанії “Farleway Chemicals Ltd” відкрило шлях на британський ринок хімічних товарів, а італійських дистриб’юторів “Tempesa Delta Commerciale”, “Industria Chimica Riminese”, “Tradeco (Bombardieri Group)” – істотно зміцнило позиції на відповідному ринку Італії.

Окремо слід зазначити підрозділ “Brenntag Eurochem”, що займається дистрибуцією спеціальних хімікатів. Після придбання швейцарської компанії “Christ” його увага була звернена на Східну Європу, де на базі Варшавського торгового представництва компанії недавно створена самостійна філія з операцій у цьому регіоні. Діяльність Brenntag Group охоплює нині й Північну Америку, де був придбаний хімічний дистриб’ютор “Milsolv Corp” (штат Ілінойс). Його продуктовий портфель включав 1500 видів хімічної продукції, які доставлялися 3000 підприємствам-споживачам різних галузей у США. Це придбання забезпечило Brenntag вихід на ринок хімічної дистрибуції середнього заходу США і сусідніх регіонів. Подальше зміцнення позицій Brenntag на північно-американському ринку пов’язане з придбанням дистриб’ютора спеціальних хімікатів – компанії “Whittaker, Clark&Daniels, Inc. Захід США також привертає увагу Brenntag. Так, 2000 р. відкрито новий логістичний центр компанії у м. Лос-Анджелес, на створення якого залучено інвестицій обсягом 21 млн. дол. США. Цей новий центр замінив три колишніх, об’єднавши їх операції. Нині Brenntag продовжує курс на структурні зміни в секторі логістики хімікатів. З цією метою передбачається придбання відповідних фірм-дистриб’юторів у Європі і США, а також підвищення ефективності діючої мережі дистрибуції. Зокрема, створення нового логістичного центру у Франції (біля Парижа), а також інших центрів дистрибуції і логістики хімікатів. Таким чином, Brenntag Group є одним з чотирьох найбільших світових дистриб’юторів хімічних товарів і найбільшим – у Європі. Компанія володіє 80 центрами дистрибуції і логістики в Європі та 60 – у Північній Америці, на яких зайнято загалом понад 4170 чоловік.

Raab Karcher Baustoffe – підрозділ Stinnes Logistics, який спеціалізується на дистрибуції і логістиці будівельних матеріалів. Він охоплює 300 підприємств, розміщених в основному в Західній (Німеччина, Голландія) і Східній Європі, у т.ч. Україні, на яких зайнято близько 7 тис. персоналу. Це постачальник усієї номенклатури будматеріалів для своїх споживачів, зокрема, конструкційних матеріалів і матеріалів для внутрішнього інтер’єру, дахів і фасадів, а також столярних та структурних елементів. Основними споживачами послуг компанії є великі будівельні фірми-підрядники і субпідрядники, планувальники проектів, супермаркети будматеріалів тощо.

Останні роки були достатньо важкими для будівельної індустрії в Європі, що позначилося на дистрибуції та логістиці будматеріалів. Raab Karcher не змогла значно збільшити обсяги продажу і не виконала показники

прибутку. Але на ці труднощі компанія відповіла новими концепціями менеджменту закупівель і єдиного рахунку. Перша полягала у впровадженні комплексних закупівель і оптимізації їх процесу. Концепція єдиного рахунку запропонувала споживачам персоналізовані пакети послуг, що включають додаткове постачання супутніх товарів і логістичні послуги з доставки всіх замовлених матеріалів. Також проведено реструктуризацію сектору продажів і стандартизацію системи менеджменту матеріалів.

Щоб задовольнити зростаючий попит на екологічно чисті будматеріали, Raab Karcher провела перевірку продукції на відповідність як технічним, так і екологічним та біологічним стандартам ЄС. З метою інформування ринку про це компанія застосувала знак якості для відібраних екологічно чистих будматеріалів, який розроблено спільно з Інститутом екології та навколишнього середовища в м. Кьольн. З метою збільшення обсягу продажу будматеріалів компанія запровадила пакет послуг для великих будівельних проєктів, що передбачає логістичний контроль руху автомобілів, використання відходів, безпеки та інші питання, пов'язано з дистрибуцією будматеріалів. У результаті будівельні компанії дістали можливість сконцентруватися на своїй головній сфері діяльності – процесі спорудження будівельних об'єктів. Подібна розробка вперше застосована при виконанні проєкту модернізації Потсдамської площі в Берліні (найбільший будмайданчик Європи) і житлового масиву “Neues Kranzlerdeck” на головній вулиці столиці (2002 р.) та при спорудженні високошвидкісної залізничної лінії ICE (Intercity Express) Кьольн-Франкфурт (2003 р.). При виконанні останнього проєкту Raab Karcher забезпечила щоденну доставку, крім інших матеріалів, 1000 м³ спеціального цементу для будівництва 26 тунелів загальною довжиною 47 км. Компанія вважає ринок будівельних матеріалів досить перспективним, особливо в Східній Європі. Зростаючий попит з боку великих будівельних компаній на системні послуги створює сприятливі умови в секторі дистрибуції та логістики будматеріалів. Головний чинник його зростання – виконання великомасштабних будівельних проєктів з відповідним логістичним забезпеченням.

Таким чином, логістика на міжнародних ринках металургійної, хімічної продукції та будівельних матеріалів має свої особливості, які вимагають застосування специфічної транспортної техніки, суворого дотримання правил безпеки та спеціальних знань, без яких успішна доставка і транспортування цих товарів неможливі. Саме про такий підхід свідчить приклад одного з найбільших у Європейському Союзі зовнішньоторговельно-логістичних концернів “Stinnes Logistics AG” (Німеччина), ознайомлення з діяльністю якого, за нашою думкою, буде корисним для українських закладів подібного профілю.

Література

1. Stinnes Logistics. Annual report 2005. – Mulheim an der Ruhr, 2006. – 80 p.
2. www.stinnes.de.
3. Смирнов І. Г. Логістика: просторово-територіальний вимір: Монографія. – К.: Обрії, 2004. – 335 с.
4. Смирнов І. Г. “Железная”, “химическая” и “цементная” логистика: европейский опыт дистрибуции // Дистрибуция и логистика. – 2007. – № 7. – С. 9–11.
5. Логистика: тренинг и практикум: Учебное пособие / Под ред. Б. А. Аникина, Т. А. Родкиной. – М.: Изд-во Проспект, 2007. – 448 с.

УДК 339.922: 338.43

С. О. Бойко

Рада по вивченню продуктивних сил України НАН України

ВПЛИВ ПРОЦЕСІВ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ НА РОЗВИТОК АГРОПРОДОВОЛЬНОЇ СФЕРИ

Протягом останніх десятиліть ХХ ст. перед народами світу постало багато гострих і складних проблем, які дістали назву глобальних. Серед них слід виділити продовольчу проблему. Швидке зростання вартості продуктів харчування, справжній вибух цін на пшеницю, рис, кукурудзу, олію, молоко в останні місяці, а разом з тим голодні бунти в країнах Азії, Африки, Латинської Америки – нині названі світовою продовольчою кризою. Експерти ООН, Світового банку та інших установ констатують, що це не просто чергове зростання цін, а початок нового етапу розвитку світової економіки, безпрецедентний у своїх масштабах глобальний виклик, що зачіпає найуразливіші верстви населення.

У сучасному світі спостерігається нерівномірність виробництва та споживання продуктів харчування. В країнах, де недостатньо розвинуте сільськогосподарське виробництво, як правило, і виникають проблеми з продовольством. Це насамперед стосується держав, що розвиваються. Як свідчить процес економічного розвитку цих країн, подолати продовольчу проблему самотужки вони не зуміють. У країнах, що розвиваються, проживає майже 4/5 населення світу, виробляється приблизно 1/3 всього продовольства, а споживається дещо більше 1/3 його світового рівня.

© С. О. Бойко, 2008